

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВА

УДК 342.1

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.17>

Анастасія Муслімівна Мерник

*Національна академія правових наук України
Харків, Україна*

Кафедра теорії та історії права

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харків, Україна*

<https://orcid.org/0000-0002-9762-3057>

Олег Сергійович Гиляка

*Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»
Київ, Україна*

<https://orcid.org/0000-0003-3705-3336>

ЦИФРОВА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ В ПОСТГУМАНІСТИЧНУ ЕПОХУ

Анотація. У статті висвітлено особливості цифрової реальності, які полягають у тому, що юридично значущі дії в цьому середовищі можуть відбуватися незалежно від фізичної присутності особи та традиційних форм волевиявлення. Наприклад, створення електронного документа, його підписання електронним підписом або передача даних через цифрові платформи набуває правової значущості та стає підставою для виникнення прав і обов'язків учасників відносин. Такі процеси вимагають правового оформлення та визначення правового статусу суб'єктів, які здійснюють дії в цифровому середовищі. Наголошується на тому, що до основних об'єктів правового регулювання в цифровій реальності належать електронна інформація, цифрові сліди користувачів, персональні дані та цифрові ідентичності. Забезпечення захисту цих об'єктів визначає правовий статус учасників цифрових процесів, а також рівень їхньої відповідальності за порушення встановлених правил і норм. Функціонування таких об'єктів можливе лише за умови поєднання технічних, організаційних і правових механізмів, що забезпечують належну інформаційну безпеку, конфіденційність даних та їх достовірність. У рамках статті ставиться ціль продемонструвати як цифрова реальність породжує нові види правових відносин, які раніше не існували у класичній юридичній практиці. До таких відносин належать правовідносини, що виникають у сфері електронних сервісів, обміну даними у хмарних системах, функціонування цифрових платформ та використання алгоритмічних механізмів, здатних виконувати юридично значущі дії. Ці відносини характеризуються висо-

кою динамічністю, швидкістю змін і транснаціональним характером, що потребує узгодження норм на національному та міжнародному рівнях. Демонструється трансформація класичного погляду на суб'єктів правових відносин, коли фізичні особи, юридичні особи та державні органи набувають специфічного правового статусу. Фізичні особи отримують цифрову правосуб'єктність, яка проявляється у здатності користуватися електронними сервісами, здійснювати дії в цифровому середовищі, підтверджувати ідентичність за допомогою електронного підпису або інших цифрових атрибутів. Юридичні особи й органи державної влади виступають як оператори, адміністратори та розпорядники інформаційних ресурсів, що накладає на них обов'язки щодо забезпечення інформаційної безпеки, конфіденційності та захисту персональних даних. За результатом дослідження зроблено висновок, що в постгуманістичну епоху особливого значення набуває захист персональних даних, приватності та цифрової автономії як основних елементів правової суб'єктності у цифровому середовищі. Обробка великих обсягів інформації алгоритмами, автоматизовані системи ухвалення рішень та активна роль цифрових платформ створюють потенційні ризики порушення прав людини. Забезпечення контролю над персональними даними, право на прозорість алгоритмічних рішень, можливість оскарження та захист автономії користувача є критично важливими для збереження рівноваги між технологічним прогресом та правами людини.

Ключові слова: права людини; цифрова реальність; постгуманістична епоха; електронний документ; персональні дані; цифрові правові відносини; цифрові технології; цифрові платформи.

Anastasiia M. Mernyk

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine

Department of Theory and History of Law
Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9762-3057>

Oleh S. Hyliaka

State Research Institution
«Institute of Information, Security and Law
of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine»
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3705-3336>

DIGITAL REALITY AS AN OBJECT OF LEGAL REGULATION AND LEGAL CHALLENGES IN THE POSTHUMANIST ERA

Abstract. The article highlights the features of digital reality, which consist in the fact that legally significant actions in this environment can occur regardless of the physical presence

of a person and traditional forms of expression of will. For example, creating an electronic document, signing it with an electronic signature, or transferring data through digital platforms acquires legal significance and becomes the basis for the rights and obligations of the participants in the relationship. Such processes require legal formalization and determination of the legal status of entities that perform actions in the digital environment. It is emphasized that the main objects of legal regulation in the digital reality include electronic information, digital traces of users, personal data, and digital identities. Ensuring the protection of these objects determines the legal status of participants in digital processes, as well as the level of their responsibility for violating established rules and norms. The functioning of such facilities is possible only if there is a combination of technical, organizational, and legal mechanisms that ensure proper information security, data confidentiality, and reliability. The article aims to demonstrate how digital reality gives rise to new types of legal relationships that did not previously exist in classical legal practice. Such relationships include legal relationships arising in the field of electronic services, data exchange in cloud systems, the functioning of digital platforms, and the use of algorithmic mechanisms capable of performing legally significant actions. These relations are characterized by high dynamism, rapid change, and transnational nature, which requires coordination of norms at the national and international levels. The transformation of the classical view of subjects of legal relations is demonstrated, when individuals, legal entities, and state bodies acquire a specific legal status. Individuals receive digital legal personality, which is manifested in the ability to use electronic services, perform actions in the digital environment, and confirm identity using an electronic signature or other digital attributes. Legal entities and government bodies act as operators, administrators, and managers of information resources, which imposes on them obligations to ensure information security, confidentiality, and protection of personal data. The study concluded that in the posthumanist era, the protection of personal data, privacy, and digital autonomy as the main elements of legal subjectivity in the digital environment are of particular importance. The processing of large amounts of information by algorithms, automated decision-making systems, and the active role of digital platforms create potential risks of human rights violations. Ensuring control over personal data, the right to transparency of algorithmic decisions, the possibility of appeal, and the protection of user autonomy are critical to maintaining a balance between technological progress and human rights.

Keywords: *human rights; digital reality; posthumanist era; electronic document; personal data; digital legal relations; digital technologies; digital platforms.*

ВСТУП

Цифрова реальність сьогодні набирає шаленої популярності, що формується на основі сучасних інформаційних технологій, електронних комунікацій та систем обробки даних. Вона поєднує технічні, соціальні та правові аспекти взаємодії, що обумовлює необхідність її спеціального регулювання. Цифрове середовище є умовою виникнення та функціонування нових правовідносин, які не завжди можуть бути ефективно охоплені традиційними нормативними актами [1].

Особливістю цифрової реальності є те, що юридично значущі дії у цьому середовищі можуть відбуватися незалежно від фізичної присутності особи та традиційних форм волевиявлення. Наприклад, створення електронного документа,

його підписання електронним підписом або передача даних через цифрові платформи набуває правової значущості та стає підставою для виникнення прав і обов'язків учасників відносин [2]. Такі процеси вимагають правового оформлення та визначення правового статусу суб'єктів, які здійснюють дії в цифровому середовищі.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Окремі аспекти цифрової реальності як об'єкта правового регулювання розглядали в своїх роботах М. Ковалів [1], В. Цимбалюк [2], К. Зху [3], Ж. Алотаїбі [4], Т. Кастієло [5], К. Рен [6], А. Нашинець-Наумова [8], В. Брижко [8], В. Пилипчук [8] та ін.

Так, К. Зху в своїй роботі «Технологія інтелектуального зондування VR у цифровому двійнику та системі експлуатації та обслуговування комп'ютера» [3, с. 47] аналізує економічний аспект цифрової реальності та значення технології цифрового двійника та досліджує її застосування у проектуванні продукції, виробництві та послугах із метою вивчення можливостей використання інформаційних технологій нового покоління для прискорення цифрової трансформації промисловості. У статті автор використовує технологію інтелектуального сенсорного моніторингу віртуальної реальності для аналізу різних показників продукції у виробничому процесі та встановлено, що використання технології інтелектуального сенсорного моніторингу віртуальної реальності може покращити різні параметри продукції. Аналіз експериментальних даних показує, що використання технології інтелектуального сенсорного моніторингу віртуальної реальності може підвищити відсоток якості продукції.

Ж. Алотаїбі у дослідженні «Цифрова комунікація в культурних установах Близького Сходу: розробка теоретичної бази для використання цифрових платформ» [4, с. 51] вивчає культурний аспект сучасної цифрової реальності та роль цифрових платформ у збереженні та популяризації культурної спадщини на Близькому Сході, з акцентом на інтеграцію штучного інтелекту (II), віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR). Автор наголошує, що аналіз активності в соціальних мережах 10 культурних установ (січень – грудень, 2024) показує, що стратегії, що ґрунтуються на інформації, домінують та обмежують участь громадськості. Результати дослідження показують, що ключовими бар'єрами на шляху трансформації є неприйняття інституційного ризику, низький рівень цифрової грамотності, алгоритмічні обмеження й обмежені ресурси.

Т. Кастієло з колегами у статті «Цифрові рішення в освіті з питань серцевої недостатності: що можуть отримати пацієнти та клініцисти?» [5, с. 4] торкаються медико-правового аспекту цифрової реальності. Автори оцінюють сферу цифрових медичних інструментів, що розвивається, у навчанні пацієнтів із серцевою недостатністю і демонструють, як ці технології можуть підвищити доступність, персоналізацію та залученість до сучасного лікування. Вони засвідчують, що цифрові рішення – від віддалених освітніх платформ та інтерактивних додатків до навчан-

ня з використанням ШІ – можуть суттєво покращити самоконтроль пацієнтів, надати можливість лікарями отримувати нові знання і таким чином підвищувати загальну якість медичної допомоги. Ці інструменти пропонують суттєві переваги, включаючи віддалений доступ до високоякісної інформації, динамічний та інтерактивний досвід навчання та можливості безперервного моніторингу. Однак зберігаються проблеми, особливо щодо рівного доступу, цифрової грамотності, якості даних та інтеграції до існуючих клінічних робочих процесів. Не дивлячись на певні недоліки, цифрові технології мають значний потенціал в оптимізації навчання пацієнтів і лікарів із серцевою недостатністю. Тому автори роблять висновок, що при ефективному впровадженні цифрові технології можуть покращити результати лікування пацієнтів, підвищити ефективність ухвалення клінічних рішень і сприяти більш ефективному наданню медичної допомоги.

К. Рен і Ж. Лам у своєму дослідженні «Цифрове збереження нематеріальної культурної спадщини на основі стовбурів знань: міжкультурне порівняльне дослідження китайських та західних парадигм впровадження» [6, с. 147] наголошують на тому, що цифрове збереження нематеріальної культурної спадщини стало життєво важливою стратегією підтримки культурної різноманітності в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Автори за допомогою бібліометричного аналізу вивчили 798 наукових статей за 2006–2024 роки з баз даних Web of Science та China National Knowledge Infrastructure. Порівняльний аналіз методологій і парадигм оцифрування нематеріальної культурної спадщини у китайському та західному академічних дискурсах засвідчив різні концептуальні орієнтації: західні дослідження, як правило, орієнтовані на технології, наголошуючи на віртуальній реальності (VR), доповненій реальності (AR) та блокчейні для моделювання даних про спадщину, цифрового архівування та віртуальних виставок. На відміну від них, китайські дослідження використовують підхід симбіозу культури та технологій, фокусуючись на цифровому оповіданні, з упором на інновації, інтегровані у туризм, участь співтовариства та міждисциплінарне співробітництво. Для усунення існуючих розбіжностей автори пропонують застосовувати концепцію синергії технологій, культури та спільноти, що буде сприяти цілісному й інклюзивному підходу до цифровізації нематеріальної культурної спадщини.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для здійснення дослідження було застосовано систему методів наукового пізнання, зокрема загальнонаукові (аналізу, синтезу), приватні методи наукового пізнання (порівняльний, кількісного й якісного аналізу), а також спеціально-юридичні (формально-юридичний, порівняльно-правовий). *Загальнофілософський* метод пізнання використовується на всіх етапах пізнавального процесу.

За допомогою методу *аналізу* розкрито характерні ознаки та вивчено окремі особливості цифрової реальності, що формується на основі сучасних інформаційних технологій, електронних комунікацій і систем обробки даних. *Порівняль-*

ний аналіз надав можливість виявити розбіжності між класичними видами правових відносин і правовідносинами, які виникають у сфері електронних сервісів, обміну даними у хмарних системах, функціонування цифрових платформ та використання алгоритмічних механізмів, здатних виконувати юридично значущі дії.

За допомогою методу *узагальнення* виділено ключові особливості цифрових правовідносин. Так, вони можуть виникати без безпосередньої участі людини, наприклад у випадках автоматичного формування електронних записів, обробки даних алгоритмами або блокування доступу до ресурсів відповідно до встановлених правил. Такі процеси змінюють традиційне уявлення про момент виникнення та припинення правовідносин, що потребує адаптації правових норм до цифрового середовища.

Метод *дедукції* надав можливість на основі доктринальних поглядів науковців простежити трансформацію класичного погляду на суб'єктів правових відносин. Так, суб'єкти цифрових правовідносин – фізичні особи, юридичні особи та державні органи – набувають специфічного правового статусу. Фізичні особи отримують цифрову правосуб'єктність, яка проявляється у здатності користуватися електронними сервісами, здійснювати дії в цифровому середовищі, підтверджувати ідентичність за допомогою електронного підпису або інших цифрових атрибутів.

Індуктивний метод надав можливість одержати загальний висновок щодо необхідності додаткових гарантій права на приватність людини в умовах цифрової реальності, адже приватність у цифровому середовищі перестає бути суто індивідуальним правом, вона стає критерієм забезпечення автономності та самовизначення. Втрата контролю над персональними даними не лише обмежує свободу вибору, а й створює ризик маніпуляції свідомістю та формування поведінкових патернів людини за допомогою алгоритмів. У правовому сенсі це підкреслює необхідність не тільки регламентувати збір і обробку даних, а й визначати межі втручання технологій у приватне життя, встановлювати механізми відповідальності та контролю.

У статті застосовувалися також і *спеціально-юридичні* методи, зокрема *формально-юридичний* і *системно-структурний*, які було використано під час викладення термінологічного апарату цієї роботи, а саме при з'ясуванні змісту категорій «об'єкт правового регулювання в цифровій реальності», «суб'єкти цифрових правовідносин».

Як нормативна база в статті використовується Загальний регламент про захист даних ЄС (GDPR) [7]. У статті використовуються доктринальні джерела, що розкривають різні аспекти цифрової реальності як об'єкт правового регулювання та правові виклики такому регулюванню в постгуманістичну епоху.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Цифрова реальність як об'єкт правового регулювання

До основних об'єктів правового регулювання в цифровій реальності належать електронна інформація, цифрові сліди користувачів, персональні дані та цифрові

ідентичності. Забезпечення захисту прав на ці об'єкти визначає правовий статус учасників цифрових процесів, а також рівень їхньої відповідальності за порушення встановлених правил і норм [8]. Функціонування таких об'єктів можливе лише за умови поєднання технічних, організаційних і правових механізмів, що забезпечують належну інформаційну безпеку, конфіденційність даних та їхню достовірність.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що цифрова реальність породжує нові види правових відносин, які раніше не існували у класичній юридичній практиці. До таких відносин належать правовідносини, що виникають у сфері електронних сервісів, обміну даними у хмарних системах, функціонування цифрових платформ і використання алгоритмічних механізмів, здатних виконувати юридично значущі дії [1]. Ці відносини характеризуються високою динамічністю, швидкістю змін і транснаціональним характером, що потребує узгодження норм на національному та міжнародному рівнях.

Зокрема, науковці відзначають, що суб'єкти цифрових правовідносин – фізичні особи, юридичні особи та державні органи – набувають специфічного правового статусу [9]. Фізичні особи отримують цифрову правосуб'єктність, яка проявляється у здатності користуватися електронними сервісами, здійснювати дії в цифровому середовищі, підтверджувати ідентичність за допомогою електронного підпису або інших цифрових атрибутів. Юридичні особи й органи державної влади виступають як оператори, адміністратори та розпорядники інформаційних ресурсів, що накладає на них обов'язки щодо забезпечення інформаційної безпеки, конфіденційності та захисту персональних даних.

Правові відносини у цифровому середовищі мають специфічний характер, що обумовлюється технологічною природою інформаційного простору й особливостями функціонування електронних комунікацій [10]. Ці відносини виникають у процесі створення, обробки, збереження та передачі електронної інформації, а також у результаті використання цифрових платформ і сервісів, що забезпечують взаємодію суб'єктів у віртуальному середовищі.

Однією з ключових особливостей цифрових правовідносин є автоматизація юридично значущих дій. Вони можуть виникати без безпосередньої участі людини, наприклад у випадках автоматичного формування електронних записів, обробки даних алгоритмами або блокування доступу до ресурсів відповідно до встановлених правил. Такі процеси змінюють традиційне уявлення про момент виникнення та припинення правовідносин, що потребує адаптації правових норм до цифрового середовища.

Транснаціональний характер цифрових правовідносин є ще одним визначальним аспектом. Оскільки інформація не має територіальних меж, взаємодія у цифровому середовищі часто підпадає під юрисдикцію кількох держав одночасно. Це створює необхідність урахування міжнародних стандартів і регламентів, таких як Загальний регламент про захист даних ЄС (GDPR) [7], який визначає правила обробки персональних даних, права суб'єктів інформації й обов'язки операторів.

Динамічність цифрового середовища також зумовлює постійне оновлення правового регулювання правових відносин. Нові технології, програмні продукти й електронні сервіси змінюють способи реалізації прав і обов'язків, що вимагає гнучкого й адаптивного підходу до правового регулювання. Так, М. В. Ковалів і його колеги виправдано наголошують, що цифрові правовідносини характеризуються високою швидкістю змін і здатністю трансформувати класичні юридичні конструкції у відповідності з сучасними технологічними процесами [1].

У сучасному цифровому середовищі правовий статус його учасників набуває особливого значення, оскільки від нього залежать права, обов'язки та межі відповідальності у процесі взаємодії з інформаційними ресурсами. Цифрова реальність формує простір, у якому фізичні й юридичні особи, а також державні органи стають суб'єктами правовідносин нового типу, що не завжди можна віднести до класичних юридичних категорій. Суб'єкти взаємодіють у віртуальному просторі, де об'єктом регулювання є не матеріальні блага, а електронні дані, цифрові ідентичності, інформаційні потоки й алгоритмічні процеси, що автоматично виконують юридично значущі функції.

Фізичні особи у цьому середовищі проявляють цифрову правосуб'єктність, яка визначає їх здатність здійснювати юридично значущі дії за допомогою електронних сервісів і цифрових платформ. Цифрова активність від оформлення електронних документів до участі у дистанційних угодах підпадає під дію правових норм, що встановлюють відповідальність за порушення правил користування інформаційними системами, захист персональних даних і дотримання умов конфіденційності [8]. Водночас цифрова ідентичність стає своєрідним мостом між фізичною особою та її правовим статусом у цифровому просторі, визначаючи межі можливостей у доступі до ресурсів і сервісів.

Юридичні особи й організації в цифровому середовищі виступають як оператори та адміністратори інформаційних систем. Їхня діяльність характеризується необхідністю забезпечення цілісності й доступності даних, законності обробки персональної інформації та дотримання встановлених стандартів безпеки [9]. При цьому вони не лише беруть участь у правовідносинах, а й формують правила взаємодії користувачів із цифровими платформами, створюючи додатковий рівень регуляторного впливу, що змінює традиційне уявлення про правосуб'єктність у юридичній науці.

Державні органи у цифровому середовищі виконують подвійну функцію: з одного боку, вони забезпечують надання електронних послуг, ведення реєстрів та адміністрування інформаційних систем, з іншого – здійснюють контроль і регуляторну діяльність, визначаючи стандарти безпеки, правила обробки даних і механізми відповідальності [11]. Така подвійна роль держави дозволяє підтримувати баланс між розвитком цифрового простору та гарантією прав учасників, проте вимагає постійних змін правових норм у відповідності до швидкоплинних технологічних інновацій.

Користувачі цифрових платформ водночас стають суб'єктами багаторівневих правовідносин [9]. Їхні дії регламентуються як національним і міжнародним законодавством, так і внутрішніми правилами конкретних платформ. Така ситуація створює унікальний комплекс правових можливостей та обмежень, де цифрові ідентифікатори, електронні підписи, обмеження доступу й алгоритмічні механізми виступають одночасно як інструменти забезпечення прав і засоби контролю.

Взаємодія всіх учасників цифрового середовища відбувається у постійно змінному та динамічному просторі, що визначає високий рівень адаптивності правового статусу [1]. Швидкість появи нових технологій і сервісів, автоматизація процесів і глобальний характер інформаційних потоків вимагають гнучких підходів до регулювання, які враховують не лише національні норми, але й міжнародні стандарти та приватні правила платформ. У такому контексті правовий статус суб'єкта права стає багатовимірним поняттям, що поєднує технічні, організаційні й юридичні аспекти, і саме це забезпечує ефективність функціонування цифрових правовідносин.

3.2. Правові виклики та напрями регулювання в постгуманістичну епоху

Сучасна постгуманістична епоха характеризується тим, що межі між людиною, технологіями й інформаційними системами стають дедалі розмитішими [9]. Цифрові середовища, автоматизовані алгоритми, штучний інтелект і кіберфізичні системи створюють нову реальність, у якій традиційні юридичні категорії, такі як правосуб'єктність, відповідальність та права людини, зазнають фундаментальних трансформацій. Право опиняється перед необхідністю переосмислення своїх підходів і механізмів регулювання, адже старі норми не завжди здатні ефективно здійснити правове регулювання в умовах сучасних викликів.

Одним із основних викликів є питання правосуб'єктності у цифровому та постгуманістичному вимірах [2]. Якщо раніше правовий статус особи визначався її фізичною присутністю, документами та волевиявленням, то сьогодні алгоритми, роботи та цифрові аватари можуть брати участь у правових відносинах, опосередковуючи або модифікуючи дії людини. Це породжує низку проблем: визначення, хто є відповідальним за наслідки дій у цифровому середовищі; як співвідносити дії людини й автономних систем; та яким чином гарантувати права у ситуаціях, коли вибір людини контролюється або модифікується технологіями.

Не менш значущим є питання захисту персональних даних і цифрових слідів. У постгуманістичну епоху інформація про людину стає надзвичайно цінним ресурсом, її збір і обробка здійснюються на рівні, який часто перевищує здатність традиційних правових механізмів ефективно контролювати. Автоматизовані системи здатні збирати, аналізувати та використовувати дані без безпосередньої участі користувача, створюючи ризики порушення прав на приватність, свободу вибору і навіть на самовизначення. Це вимагає розробки нових підходів до регулювання цифрових технологій і забезпечення прозорості алгоритмів.

Ще один аспект викликів постгуманістичної епохи – це інтеграція штучного інтелекту в процеси ухвалення рішень. Системи, здатні автономно оцінювати дані та приймати юридично значущі рішення, створюють потенційну загрозу для правової визначеності та принципу відповідальності. Законодавство має визначити межі автономії таких систем, механізми контролю і підзвітності, а також гарантії захисту прав людей, чий інтереси опосередковано зачіпаються технологіями.

Важливим напрямом регулювання стає також формування стандартів етики та безпеки у взаємодії людини і технологій. Ці стандарти повинні враховувати не лише традиційні права людини, а й нові форми взаємодії в цифровому та кібернетичному середовищі. Це включає забезпечення справедливості алгоритмічних рішень, недопущення дискримінації, контроль за використанням персональних даних, а також гарантії доступу до інформації і можливості оскарження дій технологій.

Постгуманістична епоха ставить перед правом комплексні виклики: необхідність адаптації традиційних понять до нових умов, розробки механізмів захисту цифрової ідентичності, забезпечення прозорості алгоритмічних рішень і формування стандартів взаємодії людини та технологій. У цьому контексті сучасне право має не лише регулювати відносини, а й виступати інструментом балансування між свободою дій у цифровому середовищі та гарантуванням прав людини, забезпечуючи гармонійне співіснування людини і технологій у новій реальності.

Сучасна цифрова реальність, у якій значна частина соціальної, економічної та правової активності людини відбувається онлайн, робить питання захисту персональних даних, приватності та цифрової автономії надзвичайно актуальними. Цифрові сліди людини, накопичені у хмарних сховищах, соціальних мережах, державних системах та комерційних платформах, формують її правову ідентичність і стають об'єктом захисту у правовому полі. Водночас ці дані піддаються обробці автоматизованими алгоритмами, що може впливати на волевиявлення, права доступу до ресурсів та свободу дій користувача.

Захист персональних даних у цьому контексті набуває багатомірного характеру [11]. Він не обмежується лише фізичною охороною інформації або обов'язковими правилами її зберігання. Важливою є правова гарантія контролю людини над власними даними: право знати, які дані збираються, як вони використовуються та кому передаються. В умовах алгоритмічних систем і штучного інтелекту це стає особливо актуальним, оскільки рішення, прийняті на основі цифрових слідів, можуть мати прямі юридичні та соціальні наслідки, впливаючи на доступ до послуг, можливість укладати угоди або реалізовувати права.

Приватність у цифровому середовищі перестає бути суто індивідуальним правом, вона стає критерієм забезпечення автономності та самовизначення [9]. Втрата контролю над персональними даними не лише обмежує свободу вибору, а й створює ризик маніпуляції свідомістю та формування поведінкових патернів людини за допомогою алгоритмів. У правовому сенсі це підкреслює необхідність

не тільки регламентувати збір і обробку даних, а й визначати межі втручання технологій у приватне життя, встановлювати механізми відповідальності та контролю.

Цифрова автономія, як складова правовосуб'єктності, передбачає здатність особи ухвалювати рішення без непропорційного втручання технологій. Питання автономії стає ключовим у контексті автоматизованих платформ, штучного інтелекту й алгоритмічних рекомендацій, які можуть впливати на вибір користувача у сферах освіти, фінансів, охорони здоров'я та соціальної взаємодії. Забезпечення автономії передбачає не лише правові гарантії, а й прозорість алгоритмів, можливість оскарження рішень і доступ до інформації, що формує середовище для прийняття усвідомлених рішень.

Система законодавства реагує на вищезазначені виклики через внесення змін до національного законодавства, впровадження міжнародних стандартів і регламентів, зокрема GDPR та прийняття нових національних нормативно-правових актів та створення інших видів джерел права, що встановлюють правила обробки персональних даних і забезпечують механізми контролю за їх дотриманням. Водночас проблематика цифрової автономії та приватності виходить за рамки формального дотримання норм, оскільки вона стосується етичних, соціальних і технологічних аспектів взаємодії людини та цифрових систем.

ВИСНОВКИ

Таким чином, захист персональних даних, приватності та цифрової автономії є ключовими правовими проблемами у сучасній постгуманістичній реальності. Вони визначають умови для реалізації прав людини у цифровому середовищі, гарантують суб'єктність особи та створюють рамки для безпечної взаємодії з технологіями. Усвідомлення цих викликів та інтеграція їх у правову практику є необхідною передумовою для забезпечення балансу між свободою, безпекою та правами людини у цифровій сфері.

У постгуманістичну епоху особливого значення набуває захист персональних даних, приватності та цифрової автономії як основних елементів правової суб'єктності у цифровому середовищі. Обробка великих обсягів інформації алгоритмами, ухвалення рішень автоматизованими системами й активна роль цифрових платформ створюють потенційні ризики порушення прав людини. Забезпечення контролю над персональними даними, право на прозорість алгоритмічних рішень, можливість оскарження та захист автономії користувача є критично важливими для збереження рівноваги між технологічним прогресом і правами людини.

Транснаціональний характер цифрових правовідносин підкреслює необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, такими як GDPR, що дозволяє забезпечувати захист персональних даних, прозорість обробки інформації та контроль за алгоритмічними рішеннями. У цьому контексті сучасне право має виступати не лише як регулятор відносин у цифровому про-

сторі, а й як інструмент балансу між свободою дій, безпекою, правами людини й ефективним використанням технологій.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Ковалів М. В., Єсімов С. С., Ярема О. Г. Інформаційне право України : навч. посіб. / Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ. 2022. 416 с.
- [2] Цимбалюк В. С. Інформаційне право. Київ : Освіта України, 2010. 388 с.
- [3] Zhu K. VR intelligent sensing technology in digital twin and computer operation and maintenance system. *Discover Computing*. 2026. №29(1). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/s10791-026-09909-x.pdf.
<https://doi.org/10.1007/s10791-026-09909-x>
- [4] Alotaibi J. Digital communication in Middle East cultural institutions: developing a theoretical framework for the use of digital platforms. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2026. №13(1). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/s41599-025-06345-y.pdf <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06345-y>
- [5] Castiello T., Hill L., Man S., Griffin D., Schuurin M. J. Digital Solutions in HF Education: What Can Patients and Clinicians Gain? *Current Heart Failure Reports*. 2026. №23(4). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/s11897-025-00738-5.pdf
<https://doi.org/10.1007/s11897-025-00738-5>
- [6] Ren K., Lam J. F. I. Knowledge graph-driven digital preservation of intangible cultural heritage: a cross-cultural comparative study of Chinese and Western implementation paradigms. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2026. №13(147). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/s41599-025-06186-9.pdf
<https://doi.org/10.1057/s41599-025-06186-9>
- [7] Загальний регламент захисту даних (GDPR). URL: <https://gdpr-text.com/uk/> (дата звернення: 06.05.2026).
- [8] Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційне право: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 136 с.
- [9] Пилипчук В. Г., Брижко В. М. Безпека персональних даних: правові стандарти Європейського Союзу та сучасні прикладні проблеми. *Інформація і право*. 2021. №1(36). С. 17–28. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/4_19.pdf
[https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1\(36\).238174](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1(36).238174)
- [10] Цимбалюк В. С. Мас-медіа право в інформаційному суспільстві. *Інформація і право*. 2011. №1. С. 30–33.
- [11] Марущак А. І. Інформаційне право України : підручник. Київ : Дакор, 2011. 456 с.

REFERENCES

- [1] Kovaliv, M. V., Yesimov, S. S., & Yarema, O. H. (2022). *Information law of Ukraine*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs.
- [2] Tymbaliuk, V. S. (2010). *Information law*. Kyiv: Osvita Ukrainy.
- [3] Zhu, K. (2026). VR intelligent sensing technology in digital twin and computer operation and maintenance system. *Discover Computing*, 29(1). Retrieved from file:///C:/Users/User/Downloads/s10791-026-09909-x.pdf.
<https://doi.org/10.1007/s10791-026-09909-x>

- [4] Alotaibi, J. (2026). Digital communication in Middle East cultural institutions: Developing a theoretical framework for the use of digital platforms. *Humanities and Social Sciences Communications*, 13(1) Retrieved from file:///C:/Users/User/Downloads/s41599-025-06345-y.pdf <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06345-y>
- [5] Castiello, T., Hill, L., Man, S., Griffin, D., & Schuurin, M. J. (2026). Digital solutions in HF education: What can patients and clinicians gain? *Current Heart Failure Reports*, 23(4). Retrieved from file:///C:/Users/User/Downloads/s11897-025-00738-5.pdf <https://doi.org/10.1007/s11897-025-00738-5>
- [6] Ren, K., & Lam, J. F. I. (2026). Knowledge graph-driven digital preservation of intangible cultural heritage: A cross-cultural comparative study of Chinese and Western implementation paradigms. *Humanities and Social Sciences Communications*, 13(147). Retrieved from file:///C:/Users/User/Downloads/s41599-025-06186-9.pdf <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06186-9>
- [7] General Data Protection Regulation (GDPR). (n.d.). Retrieved from <https://gdpr-text.com/uk/>
- [8] Nashynets-Naumova, A. Yu. (2020). *Information law*. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University.
- [9] Bryzhko, V. M., & Pylypchuk, V. H. (2021). Personal data protection: EU legal standards and current applied issues. *Informatsiia i pravo*, 1(36), 17–28. Retrieved from https://ippi.org.ua/sites/default/files/4_19.pdf [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1\(36\).238174](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1(36).238174)
- [10] Tymbaliuk, V. S. (2011). Mass media law in the information society. *Informatsiia i pravo*, 1, 30–33.
- [11] Marushchak, A. I. (2011). *Information law of Ukraine*. Kyiv: Dakor.

Анастасія Муслімівна Мерник

Доктор юридичних наук, професор
Член-кореспондент НАПрН України
Національна академія правових наук України
61024, вул. Григорія Сковороди, 70, Харків, Україна

Доцент кафедри теорії та історії права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Григорія Сковороди, 77, Харків, Україна
email: mernik.n@gmail.com

Anastasiia M. Mernyk

Doctor of Law, Professor
Corresponding Member NALS of Ukraine
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
61024, 70 Hryhoriia Skovorody St., Kharkiv, Ukraine

Associate Professor of the Department of Theory and history of Law
Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Hryhoriia Skovorody St., Kharkiv, Ukraine
email: mernik.n@gmail.com

Олег Сергійович Гиляка

Кандидат юридичних наук, старший дослідник
Провідний науковий співробітник наукової лабораторії
проблем штучного інтелекту і права
Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»
04053, пров. Несторівський, 4, Київ, Україна
email: gyliaka.o@gmail.com

Oleh S. Hyliaka

Candidate of Law, Senior Researcher
Senior Research Fellow at the Scientific Laboratory for the
Problems of Artificial Intelligence and Law
State Research Institution «Institute of Information, Security and Law of the
National Academy of Legal Sciences of Ukraine»
04053, 4 Nestorivskyi Ln., Kyiv, Ukraine
email: gyliaka.o@gmail.com

Рекомендоване цитування: Мерник А. М., Гиляка О. С. Цифрова реальність як об'єкт правового регулювання та правові виклики в постгуманістичну епоху. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2026. Том 33. №2. С. 17–30. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.17>

Suggested Citation: Mernyk, A. M., & Hyliaka, O. S. (2026). Digital Reality as an Object of Legal Regulation and Legal Challenges in the Posthumanist Era. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 33(2), 17–30. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.17>

Дата першого надходження статті до видання: 06.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.06.2026

Дата публікації (оприлюднення): 30.06.2026

Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License